Asiantuntijalausunto

HE 109/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yleistukilain, työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain sekä yleisistä kielitutkinnoista annetun lain muuttamisesta

Hallintovaliokunta, maanantai 05.10.2026 klo 9.40

Sari Karisto, aikuissosiaalityön päällikkö

Helsinki

Helsingin kaupungin näkemykset

1 Etuustaso, -muoto ja vaikutukset

Kotoutumistuen esitetylle kannustinvaikutukselle ei ole riittävän vahvaa näyttöä ja kannustavuus voi myös vähentyä toimeentulotukiriippuvuuden lisääntyessä. Vaikutukset työllistymiseen vähäiset.

2 Palvelut, vastuut ja rahoitus

Kielitaidon ja työllistymisen edistäminen edellyttää laadukkaita, saavutettavia ja oikea-aikaisia palveluja. Työvoimaviranomaisille ehdotetut uudet tehtävät lisäävät hallinnollista työtä ja edellyttävät selkeitä vastuita sekä riittävää rahoitusta.

3 Tilapäinen suojelu

Helsinki kannattaa tilapäistä suojelua saavien pääsyä työttömyyden perusteella maksettavan ensisijaisen etuuden piiriin.

4 Vaikutusten arviointi

Kotoutumistukea koskevan uudistuksen taloudelliset ja yhteiskunnalliset, sekä lapsi-, perhe- ja sukupuolivaikutukset on arvioitava uudelleen.

Kotoutuminen edellyttää saavutettavia palveluita

Kielitaitoehdot ja uudet viranomaistehtävät vaativat selkeää sääntelyä ja riittävää rahoitusta

KIELITAITO

B1.1-tason kytkeminen etuuteen on ongelmallista, koska kaikki eivät saavuta tasoa kotoutumiskoulutuksen aikana.

Maksuton kielitutkinto on myönteinen, mutta opetuksen, tuen ja tutkintojen on oltava aidosti saavutettavia ja riittävästi rahoitettuja.

TYÖVOIMAVIRANOMAISEN UUDET TEHTÄVÄT

1. Lausunnot ja seuranta
Kielitaitoehdot, poikkeusperusteet ja kuuden kuukauden takuuajan seuranta lisäävät hallinnollista työtä.

2. Oikea toimivalta
Terveydentilaa ja vammaisuutta koskevan arvion tulee perustua terveydenhuollon arvioon.

3. Oikeusturva
Vastuut, tiedonsaantioikeudet ja äidinkieltä koskevan tiedon käyttö on määriteltävä yksiselitteisesti.

PALVELUTAKUU

Enimmäisaika
Kuusi kuukautta on enimmäisaika, ei tavoiteaika. Palveluun on päästävä mahdollisimman varhain.

Vaikuttava palvelu
Takuu ei saa täyttyä muodollisella tai lyhyellä palvelulla. Palvelun on vastattava yksilölliseen tarpeeseen.

Uudet lakisääteiset velvoitteet on korvattava kunnille täysimääräisesti todellisten kustannusten ja alueellisen asiakasmäärän mukaan.

Vaikutusten arviointia tarkennettava

Arvioissa on huomioitava samanaikaiset uudistukset, alueellinen kohdentuminen ja haavoittuvat ryhmät

- Pienituloisten lapsiperheiden osalta vaikutuksia vähätellään, vaikka perheet eivät joutuisikaan turvautumaan perustoimeentulotukeen. Lapsiköyhyyden pitkäkestoisista vaikutuksista on tutkimusta eikä lasten asemaa tulisi heikentää useamman vuoden ajaksi. Lapsen etu on asetettava etusijalle.
- Kohderyhmässä on enemmän naisia. Hoivavastuut ja palveluihin pääsy voivat tehdä vaikutuksista sukupuolittuneita.
- Vaikutusarvioihin liittyy huomattavaa epävarmuutta ja ne perustuvat osin nykyisiin rekisteriryhmiin, vaikka sääntely koskisi lain voimaantulon jälkeen Suomeen muuttavia.
- Arvioinnissa on huomioitava myös toimeentulotuen muutosten, kotihoidon tuen asumisaikavaatimuksen ja kotoutumispalvelujen uudistuksen yhteisvaikutukset.
- Esitys ei huomioi, että eriarvoistava kotoutumistuki voi heikentää luottamusta yhteiskuntaan ja lisätä väestöryhmien välistä segregaatiota.